Qabul qilindi: 27-sentabr 2026-yil • Ma’qullandi: 29-sentabr 2026-yil • Nashr qilindi: 5-oktyabr 2026-yil

ICHIMLIK SUVINING MIKROBIOLOGIK XAVFSIZLIGINI BAHOLASH VA SUV ORQALI YUQADIGAN KASALLIKLAR PROFILAKTIKASI

Sa’dullayeva Shohista Bobanazar qizi

Urganch tibbiyot instituti

Ilmiy rahbar: D.B. Aknazarova, tibbiyot fanlari falsafa doktori, PhD

Annotatsiya. Mazkur tezis Xorazm viloyatida ichimlik suvining mikrobiologik xavfsizligini baholash va suv orqali yuqadigan kasalliklarning oldini olish masalasiga bag‘ishlangan. Tadqiqotning maqsadi tanlangan ichimlik suvi manbalarida umumiy mikrob soni, koliform bakteriyalar, termotolerant koliform bakteriyalar, Escherichia coli hamda enterokokklarni aniqlash va natijalarni amaldagi sanitariya-gigiyenik talablar asosida baholashdan iborat.

Kalit so‘zlar: ichimlik suvi, mikrobiologik xavfsizlik, umumiy mikrob soni, koliform bakteriyalar, Escherichia coli, enterokokklar, sanitariya nazorati, profilaktika.

Asosiy qism.

Ichimlik suvining mikrobiologik holati uning epidemiologik xavfsizligini baholashda muhim o‘rin tutadi. Suvda mikroorganizmlarning aniqlanishi suv manbasining sanitariya holati, dezinfeksiya samaradorligi, suv ta’minoti tarmog‘ining holati va tashqi muhitdan ifloslanish ehtimoli haqida qo‘shimcha ma’lumot beradi. Shu bois mikrobiologik tahlil fizik-kimyoviy tekshiruvlar bilan birgalikda olib borilishi zarur.

Tadqiqotda markazlashtirilgan suv tarmoqlari, yer osti quduqlari va artezian quduqlardan suv namunalari olinishi rejalashtirilgan. Namuna olishda steril idishlardan foydalaniladi, namunalar belgilangan harorat sharoitida saqlanadi va imkon qadar qisqa muddatda laboratoriyaga yetkaziladi. Suv ta’minoti tarmog‘idan namuna olishda kran va unga yaqin hududning sanitariya holati ham kuzatiladi.

Umumiy mikrob soni suvning umumiy mikrobiologik holatini tavsiflash uchun qo‘llaniladi. Koliform bakteriyalar va termotolerant koliformlar suvning sanitariya holatini baholashda indikator sifatida xizmat qiladi. Escherichia coli aniqlanganda suv manbai yoki

suv ta’minoti tizimining sanitariya holatini chuqurlashtirilgan tarzda tekshirish zarurati yuzaga keladi. Enterokokklar ham mikrobiologik xavfni baholashda qo‘shimcha indikator sifatida o‘rganiladi.

Mikrobiologik tahlillarda membranali filtrlash va ozuqa muhitlarida kulturalash usullaridan foydalanish rejalashtirilgan. Namunalarni yig‘ish, tashish, inkubatsiya qilish, natijalarni qayd etish va tasdiqlovchi sinovlarni o‘tkazish laboratoriya tartib-qoidalariga muvofiq bajariladi. Laboratoriya nazoratining to‘g‘ri tashkil etilishi olingan ma’lumotlarning ishonchliligini ta’minlash uchun muhimdir.

Suvning mikrobiologik holatiga suv manbasi atrofidagi sanitariya muhofaza zonasining saqlanishi, oqova suvlarning holati, chorvachilik obyektlari, chiqindilarni joylashtirish, quduq qopqog‘i va devorlarining holati, shuningdek suv saqlash idishlarining tozaligi ta’sir qilishi mumkin. Ushbu omillar laboratoriya tekshiruvi bilan bir qatorda sanitariya ko‘rigi jarayonida qayd etilishi maqsadga muvofiqdir.

Aholining suvdan foydalanish odatlarini o‘rganish ham tadqiqotning amaliy qismini tashkil etadi. Suvni qayerdan olish, qanday saqlash, qaynatish yoki filtrlash amaliyoti, suvning hid va ta’miga doir baho kabi ma’lumotlar so‘rovnoma orqali to‘planishi mumkin. Bu ma’lumotlar suv manbalarining foydalanish sharoitini kengroq tushunishga yordam beradi.

Agar tahlil jarayonida mikrobiologik nomuvofiqlik aniqlansa, tegishli sanitariya-epidemiologik xizmatlar bilan hamkorlikda qayta namuna olish, manbani ko‘zdan kechirish, dezinfeksiya tadbirlarini baholash va ifloslanish sababini aniqlash bo‘yicha chora-tadbirlar belgilanishi mumkin.

Xulosa.

Mazkur tezis natijaviy laboratoriya ko‘rsatkichlarini yoki tasdiqlanmagan statistik ma’lumotlarni bermaydi. Yakuniy xulosalar faqat olingan, tekshirilgan va belgilangan tartibda tahlil qilingan haqiqiy ma’lumotlar asosida shakllantiriladi.